

תוניסיה: היורש

הוא התנגד לצרפתיות של תוניסיה. הוא התנגד לחיזוק קשריה עם המערב. הוא תמך כשעירוב החינוך. הוא תמך בהדגשת הזהות הערבית של תוניסיה ובחיזוק קשריה עם העולם הערבי והאיסלאמי.

היה זה אחד מחמור אל'מזאלי, שפירסם בשנת 1956 ספר מקיף על עתידה של המדינה החדשה, שבו הביע את דעותיו הנחרצות, בליווי דרישה תקיפה לרמוקרטיות כשיטת הממשל של תוניסיה.

אוסר'זיה פנימית. אל'מזאלי נאלץ לחכות 21 שנה עד שניתנה לו האפשרות להגשים חלק מדעותיו. כאשר נתמנה כאביב 1977 כשר החינוך והתרבות, הפכה עד מהרה השפה הערבית לשפה הראשית והעיקרית בחינוך, ואילו הצרפתית ירדה למקום השני. אם כי, דווקא כאשר מיפלתה המיפלגה הסוציאליסטית-הקומוניסטית-הסוציאליסטית, וזכתה ברוב מוחץ בבחירות, התארגנה אופוזיציה פנימית נגד אל'מזאלי, שהחליטה לשים מחסום לפעילותו.

הצער הראשון: הקמת משרד לחינוך-גבוה, שמטרתו האחת היתה עצירת פעילות השיעור של אל'מזאלי, לפחות במישור האוניברסיטאי.

לעומת זאת חיזוק העברת מרכז הליגה הערבית מקאהיר לתוניס (אחר תמיכת הסכמי קמפדייוויד) והתגברות הפעילות של א"ש"ף במדינה עוד יותר את כוחו של אל'מזאלי וב-1980 מינה אותו הנשיא, חביב בורגיבה, כראש-הממשלה.

חיזוק המעמד. או החליט אל'מזאלי גם להגשים את רעותיו בשטח הרמוקרטיות. הוא פעל לחיפוש הריעה וההתארגנות המיפלגתית. אפילו המיפלגה הקומוניסטית, שהיתה מחוץ לחוק עד לשנת 1981, הורשתה לפעול ואף הפעילות האיטלקאמית הקיצונית, שכמה מראשיה עדיין כלואים בבית-הסוהר, בעיקבות מהומות 1981, הוכרה כמיפלגה לגיטימית.

רק כאשר ניסה אל'מזאלי לגשת לפיתרון בעיות-היסוד של המשק התוניסי (אבטלה של 12%; חוב חיצוני של כמעט חמישה מיליארד דולר) נוקט בצעדים חמורים — יצאצו הסובסידיות למוצרי-סוהר, תוך שחידת שר העוברים — נתקל בהתנגדות עזה. אז פרצו מהומות-הדמים האחרונות.

אחרי שמונים הרגים, מאות פצועים ונוקדי-כוש של עשרות מיליוני דולארים התערב הנשיא בן 86, נכנע ללחץ ההמונים וביטל את העלאת המחירים של אל'מזאלי.

אולם באל'מזאלי עצמו לא נגע בורגיבה. להיפך: בורגיבה פיטר כמה קצינים בכירים במיטרה ובכוחות-הביטחון, הריח את שריהפנים, אררס גוויגה, וזיקוק את מעמדו של אל'מזאלי כשמינה אותו, בנוסף לתפקידו כראש-הממשלה, גם לתפקיד המפתח של שר-הפנים. וכך נשאר ראש-הממשלה ושר-הפנים המועמר המוערף של חביב בורגיבה לרשת, כבוא היום, את כס הנשיאות.

היתה פעם נא-תמידר של ממש, התחנה הסופית לשיירות הגמלים שבאו מן הדרום ומן המזרח. היום עיר רדומה למדי, המצטיינת לגבי תייר ממוצע בשתי נקודות בלבד: חפציעור יפהפיים בשוקי-הענק של העיר וגן-התמרים של איב סד'לורן. היה זה מעצב-האופנה הפאריסי שגילה את גן-התמרים על ביתני המונחים, רכש אותו, חיפש במשך שנים אחר הצבע הכחול המתאים לצבעו בו את הביתנים, ואחר פתח את הגן לציבור.

מסך החול משלוח מנהל

● לראשונה ב-40 שנות קיומה נתמנה סעודי לנהל את חברת הנפט הענקית ערמקו (חברת הנפט הערבית-אמריקאית). המפקה כמעט את כל הנפט בסעודיה. זהו עלי איבראים נעמי, בן 46, שהחל את דרכו בערמקו בגיל 11, כנערי-שליח, ויהיה עתה הראשון בין 60 אלף עובדי ערמקו (ביניהם: 34 אלף סעודים).

● צינור-הנפט שעיראק מניחה ררך סעודיה יהיה מיבצעי בתוך שנה. הוא ישמש תחליף לצינור-הנפט העובר דרך סוריה, ואשר שותק בעיקבות התנגדות הסורים למעבר הנפט העיראקי בארצם. הספק הצינור החדש, שיעביר את הנפט העיראקי לחופי ים-סוף: 500 אלף חביות (כ-72 אלף טון) ליום.

● הצנורה המצרית שאישרה להקנתה את סידרת הטלוויזיה הסבל הוא גורל (אם מצרייה, העושה כל שביכולתה להגן על רכושו של בנה מפני מיומותיהם של אשתו ודודו, החומרים את הנכסים שישו), אך הביעה התנגדות למילה סבל אשר בשם הסידרה, נגרעה כשהבימאי איפשר לה לבחור מילה אלטרנטיבית מתוך רשימה שהגיש לה. השם החדש: הכמריה היא הגורל. ● כאשר נשאל ראש-העירייה המגורש של לחול, מוחמד מילחס, במיפגש מומחים מרחביים בושינגטון על ההבדל בין הליכוד והמעמד, השיב: "כמו ההבדל בין קוקה-קולה וכפסי-קולה".

במרחב

מצריים

סיכויי הסהר והכוכבים

פואר סראג' אדין היה שריהפנים האחרון של מצריים המלוכנית. במשך 32 שנים שמעו עליו רי מעט. החרוש הוא חור לחיטות. הה זה למחרת החלטתו של בית-הדין המינהלי העליון במצריים, אשר התייר בניגוד למדת הממשלה, את פעילות מיפלגת הוופד ("המישלה").

סראג' אדין, העומד כראש המיפ לגה הישנה-החדשה תומך בליבראליזם כלכלי, בחופש פוליטי ובמדיניות החוץ של מובארכ. אשר לשלום עם ישראל אין מביע סראג' אדין, בינתיים, כל ריעה.

על מה שהוא כן מביע ריעה: סיכויי הוופד בבחירות הכלליות שיערכו במצריים בעור כחודשיים: הוא מצפה שהוופד יקבל 30% עד 40% מקולות הבחורים.

מזון ותעסוקה. מיפלגת הוופד פורטת בעיקר על נימי הנוסטאליגיה של ימי טרום-המהפכה, תוך ניגוח הממשלה בנושאי הבטחת מזון ותעסוקה ל-47 מיליון המצרים, המתרבים בקצב של מיליון ומאתיים אלף נפש כל שנה.

כדי להזכיר את ימי זוהרה-כיכוב של מצריים הישנה, שבה שלט הוופד שליטה כמעט ללא מצרים, אף הורה סראג' אדין לעשות שימוש נחבד ברגל המצרי שלפני 1952, על הסלה והשלושת הכוכבים. תמכי הוופד החלו תולים אותו מעל עיסקיהם, מישרדיהם ובתיהם.

הנוסטאליגיה ואפילו הרגל הישן אינם מפחידים במיוחד את המיפלגה הלאומית-הדמוקרטית השלטת. היא מצטרפת להנחה הכללית, כי במקרה הטוב ביותר תצליח הוופד, מיפלגת הארונים הפיאודליים של מצריים שחלפה מן העולם, לעבור, בבחירות הכלליות, את אחוז החסימה 8%.

מארוקו

ארבע הברות

מי היא בירת מארוקו? כל ילד שגמר בית-ספר עממי וכל פותר תשבץ (שש אותיות) יענה: אלירכאט. אבל כל מארוקאי ישאל לאיזו בירה

עתה הוא משמש, למעשה, כאביהוועידה. אך את מה שיקלקל מרדור לא יוכל להציל גם ריין, שהכל גמרו עליו את ההלל. גם לא עשרה ריינים.

דיין ומישרד-הכלכלה ניסו לעניין את ראשי המשק הישראלי במטרת הוועידה. כדי להקל עליהם, הציעו להקים מועצה כלכלית, שתהיה מורכבת מהצמרת הכלכלית הישראית. אך גם בבית פנימה, הסתבר, שמו הטוב של דיין אינו יכול לשכנע. הישראליים הרציניים מתרחקים כמו מאש מכל עניין שבו נקשר שמו של השר המשופם.

המארגנים ניסו במשך תקופה ארוכה למצוא מוסד פינאנסי, למשל בנק, שיתן את חסותו לאירוע. גם ריעון זה נכשל, ועד היום לא נמצא נותן חסות.

אך במישרד-הכלכלה העסקים נמשכים כרגיל. השר ועוררו נמצאים ביבשת האמריקאית, ומשם הם מרווחים למישרד ולעיתונות על הצלחות גדולות.

בינתיים הצטרף עוד אדם לקבוצה העניקת שחדלה להאמין למרדור — יועצו של השר לענייני השקעות, ישראל גרווינסקי, לשעבר מנהל קרן תל-אביב לפיתוח, שמרדור ציף למישרד עם הקמתו. הוא פורש בימים הקרובים, ופרישתו היא הוכחה נוספת לכישלון הפרויקט הבא של האיש שהכטיח להפריך את חוקי-הפיסקה.

מפריח הבלונים

ציגי חברת הענק האמריקאית גנרל אלקטריק, המבלים עתה בארץ, לא הצליחו להיפגש עם מרדור. הוא נס מפניהם כל עוד רוחו בו. לכן הם הועברו לטיפולו של מישרד-המסחר והתעשייה. צמרת-המישרד, בראשות המנכ"ל החדש יהושע ("שוקי") פאור, עושה מאמצים עליונים להנעים להם את זמנם. הם נפגשו כאן עם תעשיינים ויצרנים שונים. אך בעור שמעינייהם מישרד-המסחר והתעשייה היא עיס קוט-גומלין עם גורמיהוץ — כלומר, סחורה תמורת סחורה — הרי שאנשי הקונצרן סתוים שעל-פי ההסכם יתחננו תפקידים הוא רק למכור.

מדיאה אותם העוכרה שער היום הם לא קיבלו רשימה מפורטת של רוכשים פוטנציאליים למכשירי האוטומציה, שמרדור התחייב — לשם התעשייה הישראלי — לקנות בכסום של 40 מיליון דולר בשנה.

אבל במישרד-הכלכלה אין מתרגי שים מכר. בעוד מרדור מפריח בלונים בניירויק, הולף לעיתונות שמישרד הכלכלה גיבש תוכנית לקיצוץ בתקציב-הביטחון, בסדר גודל של 20 אחוז בתוך שלוש שנים. המרליפים אף הוסיפו, שמישרד-האוצר מעיין בכוכר-ראש בהצעה המהפכנית.

המעניין הוא שדווקא המישרד שבו מדובר, מישרד-הביטחון, מעולם לא שמע על הצעה כזו.

בעבר נוהל משא-ומתן חשאי ורציני בין חשבי המישרד ובין ציגי המטה ליעול המשק הציבורי שבית-המטה הכלכלה. נושאי הדיונים היו תוכניות חיסכון רבי-שנתיות ורבות-היקף בתקציב, תוך נגיסה בשוליים השמנים בלבד.

מאז שפורק המטה, ואנשיו פוזרו לכל עבר, לא נוהל שום מגע עם מישרד-הביטחון על תוכניות קיצוץ במישרד, יעקב מרדור לשבת ליד גודל של 20 אחוז. לא רק בכנסת, אלא גם ברחוב, לא מתייחס איש רצינות למישרד הכלכלה ולעומד בראשו. אך בכל זאת ממשין יעקב מרדור לשבת ליד שולחן הממשלה, לקחת חלק בהכרעות גורליות ולבזבו ביד רחבה את כספי משלם המיסים.

בני-ציון ציטרין

12.10.83. ורק עתה התפנה הפרויקט, שהו עצמו מייחס לו חשיבות עליונה. כל מישרד-הכלכלה עסוק מזה חודשים בוועידה הכלכלית. השר, עוזרו ראובן שלום ומנכ"ל המישרד, סמי פרידריך, כמו עובדים אחרים, מקרישים לעניין את כל מירצם.

השאלה המסקרנת היא: כמה כסף מוקדש בתקציב מישרד הכלכלה לפרויקט זה, והאם המאמץ הנוכחי ישתלם בסוף?

לא ייאמן, אך עובדה: בהצבעת התקציב לשנת 1983, שהגיש המישרד לכנסת, לא מופיע שום פרט ופירוט כספי לעניין הוועידה הכלכלית. תקציב זה תקף עד לסוף חודש מרץ הקרוב.

העיטוק המרכזי של מישרד הכלכלה כיום — אירגון הוועידה — מוסתר בין כל מיני סעיפים אחרים. הנסיעות התכופות לחו"ל של צמרת המישרד, לצורך החתמת משקיעים שיבואו לישראל, אינן רשומות בשום מיטמך רישמי, ומכאן שהן גם לא אושרו, כמתחייב בחוק.

בהצעת-התקציב של מישרד הכלכלה מופיעים שני סעיפים שהם רלוונטיים לעניין זה. האחד תחת הכותרת "תחום פעולה כלכלי", והשני הוא סעיף "דורות". במחירי חודש נובמבר 1982, שהוא התאריך להגשת ההצעה, נקבו הסכום המשוער לשני הסעיפים: 76.1 מיליון שקל.

במחירי היום, ראשית פברואר 1984, מרוב 233.5 מיליון שקל. ניתן להניח שחלק הארי של סכום ענק זה מבוזבז על אירגון והכנת הוועידה המפורקפת.

כאמורה, יכול תם לומר שההוצאה כדאית, אם אכן תצליח הממשלה בוועידה אחת, ורת-היקף, לגייס הון רב שיניע את גלגלי-המשק.

אך העובדה היא, שכבר כיום ברור כי לוועידה הכלכלית לא יגיעו משתתפים חשובים, והיא תהיה כישלון מוחלט.

אדמה חרוכה

משך חודשים מטיילים השר וקעוריו ברחבי העולם, כדי להחתים בין 300 ל-500 מיליארדים שיבואו — לא על חשבונם, חלילה — לכינוס בירושלים. אך גם טיול החינם של ישראל, המתנות, הכיבודים והתנופה לא הועילו. בפועל נענו לא יותר מ-20 אחוז, מאנשי-העסקים שאליהם פנו, וגם השתתפותם של אלה אינה ודאית. כוודאי לא נכונותם להשקיע בישראל.

אליהוון רבים בארצות-הברית, שהופנתה אליהם ההומנה, נרתעו מכל מגע עם הישראליים כשנודע להם שמרדור מעורב-בעניין. משקיעים יהודיים ממכסיקו דרשו שלא להסריד אותם בתעלולי של מרדור. הם התלוננו שכבר ניכחו בגללו בעבר, בפרשיות אחרות שבהן הוא סיבך אותם, ואין להם כל כוונה להניח לו להוליד אותם שולל שנית.

ראשי מישרד-האוצר תחילו להבין כי מדובר בצרה גדולה. יותר משהם חששו לכישלון הוועידה, הם נבהלו מהאפשרות שמרדור יפגש בשם ממשלתי-ישראל עם עניקים כלכליים בעולם, יסבך אותם באיוו שערויה, ואחר-כך לא תהיה כל אפשרות ליצור איתם קשרים כלשהם.

אנשי-המישלות הכלכליות של ישראל ברחבי העולם החלו מרווחים כי הנזקים שגורם מרדור לא יישכחו לעולם. הוא ישאר אחריו, כך אמרו, אדמה חרוכה. אחרי שאיכרה את שמה הטוב בחוץ המדיני, העומד בסכנה שמה הטוב של ישראל בתחום הכלכלי. בשלב זה הועקף להציל את המצב פקיד ותיק במשרד-האוצר, מאיר דיין.

הוא עבר כעבר במישרד-האוצר, אחר-כך נסע לארצות-הברית ושימש כנציג כלכלי בפילדלפיה. אחר-כך נשמי דיין תקופה מסוימת גם כעוזר-ציר לענייני-הסברה בנציגות הכלכלית בניירויק.



סראג' אדין (שמאל) ואוהדים חדגל הישן

פחות ממאה שנים הרסו רעידות-אדמה את הבניין ותושבי האזור שדרו את לבניו. אבל עד היום עומרים על תילם קילומטרים של חומות מוצקות, על שערי-הענק שלהן. **כחול של ביתנים.** עוד יותר דרומה מצוייה פאס, על 300 אלף תושביה, בירתה של מארוקו יותר מאלף שנים. הנחשבת עד היום לליבה של מארוקו, בירתה הרוחנית, האמנותית והדתית. ולבסוף: ממארכא אשר לרגלי הרי האטלאס ובמקבות מידבר הסחרה. העיר, בפאתי דרום-מערב מארוקו, אם כי רוב המטוסים מעבר-ליים

מתכוונים. כי למארוקו ארבע בירות. ליתר דיוק, ארבע ערים אשר שימשו, ביום מן הימים, כעיר-הבירה של המערכת כארצות צפון-אפריקה. **קילומטרים של חומות.** שר שרת בתי-המלון הצרפתי סופיטל (שישראלים רבים מכירים את מלונה נמלית-העופה דה-גול בפאריס) ניצלה את העובדה הזאת, לרגל פתיחת מלונה באלירכאט הבירה, היא עורכת בחורף זה מסע-תעמולה לביקור במארוקו, לסייר בארבע בירותיה ולהתאכסן, כמובן, כמלונה. עם כי רוב המטוסים מעבר-ליים